

Це положення при виконанні двох різних стрибків стосується і хлопчиків.

Визначення (введення) оцінки

Кожний суддя самостійно визначає оцінку за виконану учасником змагань вправу. З двох оцінок (у масових шкільних змаганнях у суддівську бригаду входять два судді) старший суддя визначає середню, яка і буде оцінкою за виконання вправи. Для цього оцінки підсумовуються і діляться пополам.

Середня оцінка визначається тільки при допустимому розходженні. Якщо середня оцінка складає нижче 8,0 бала, то дозволяється розходження до 1,0 бала, при середній оцінці від 8,0 до 9,0 дозволяється розходження 0,5 бала. А якщо середня оцінка 9,0 і вище, то дозволяється розходження 0,1 — 0,2 бала.

Якщо розходження перебільшує вказану норму, то старший суддя повинен обговорити з другим суддею оцінку і досягти єдиної точки зору на допущені помилки, після того виводять остаточну оцінку. У разі недовомовленості суддів старший суддя звертається до головного судді, і той остаточно приймає рішення.

Суддівська колегія змагань

До складу суддівської колегії входять: головний суддя, старші судді, суддя-секретар і лікар.

Головний суддя призначається директором школи. Він керує підготовкою й проведенням

змагань, вирішує конфліктні питання. Він повинен мати суддівську категорію.

Суддівські бригади на кожному виді гімнастичного багатоборства складаються з двох суддів, один із яких є старшим. Старший суддя викликає учасників для виконання вправ на оцінку, оголошує оцінку учаснику, веде протокол, слідкує за дисципліною у команді, яка знаходиться у даний момент на цьому виді.

Секретар веде підрахунок результатів змагань.

Лікар, у випадку травмування, якщо необхідно, надає першу медичну допомогу учаснику.

Приведені **правила судівства** у окремих пунктах відрізняються від затверджених офіційних **правил** змагань в сторону спрощення й полегшення вимог до виконання змагальних вправ. Це обумовлено не необхідністю залучити до участі у змаганнях більшу кількість школярів, а зробити змагання більш доступними для новачків-гімнастів і суддів.

Література

1. Митина Н.Ф., Ипполитов Ю.А. Соревнуются юные гимнасты // Физическая культура в школе. — 1982. — № 10. — С. 42—45.
2. Андреев В. Г., Ипполитов Ю.А. Семинар судей для спортивной гимнастики // Физическая культура в школе. — 1965. — № 8. — С. 34—36.
3. Калогмонос В.И., Ипполитов Ю.А. По простейшим правилам // Физическая культура в школе. — 1974. — № 7. — С. 44—48.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІЗИЧНОГО І ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ А.С. МАКАРЕНКА І СУЧАСНІСТЬ

О.І. Чорний

*Харківський державний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

Сучасні зміни в економічному розвитку України підвищують вимоги до фізичної та трудової підготовки молоді.

Вдосконалити фізичне і трудове виховання школярів допомагає досвід видатного педагога Макаренка.

У колонії імені О.М. Горького і комуні імені Ф.Е. Дзержинського А.С. Макаренко зумів організувати фізичне і трудове виховання так, що його вихованці «мали вигляд металевий, а з місця на місце вони не перебігали, а перелітали», могли здивувати кожного спостерігача, а також куряжан своєю прекрасною мускулатурою та стрункістю. А зараховані в колонію «новенькі» з часом пере-

конувалися, що і вони «будуть, як пружина, а не як гумова шина» [1, с. 562].

Горьківці та дзержинці завдяки активній участі в праці та заняттях фізичними вправами мали, як любив говорити А.С. Макаренко, «мускули залізних рук», «броньовані коробки грудей», «монументально установлені стегна», були фізично розвинутими та загартованими. За допомогою ігор, походів, купання, плавання, катання на лижах та інших засобах фізичного виховання А.С. Макаренко розвивав у дітей необхідні для праці якості: витривалість, спритність, працездатність, позитивне ставлення до м'язових зусиль, уміння виконувати в різних умовах завдання. Все це зу-

мовлювало те, що колоністи відрізнялися від інших дітей виправкою, підтягнутістю, умінням спокійно і вільно тримати себе, спритно виконувати трудові рухи. Тренування підлітків у швидких шикуннях, спритному виконанні гімнастичних вправ позитивно впливало на ефективність їхньої праці в садибі «Трепке» та майстернях.

Великого значення А.С. Макаренко надавав іграм дітей та підлітків. Він вбачав у грі важливий засіб впливу на розвиток у колоністів уяви, мислення, творчості та відповідальності. Бо в грі, як і в роботі основним є постановка мети та її досягнення. Хороша гра, як і хороша робота потребує фізичних та психічних зусиль, привчає дотримуватись певних вимог, вчить колективному спілкуванню. І якщо педагог буде тільки навчати, контролювати та вимагати, то він може і буде «корисною силою» у вихованні дітей, але не «близькою». «Я переконаний, — узагальнював А.С. Макаренко, — що дитяча організація повинна бути прийнята грою, а ми, педагоги, повинні в цій грі брати участь... У дітей є потреба в грі і її потрібно задовольнити, і не тому, що треба попрацювати, треба й погратися, а тому як дитина грається, так вона й буде працювати» [2, с. 217].

З іншого боку, правильно організована праця є важливим фактором фізичного виховання. За допомогою зведених загонів А.С. Макаренко вдало вирішував питання вдосконалення фізичного розвитку дітей. Так, кожний колоніст мав змогу декілька разів на рік бути членом того чи іншого загону, а значить, і працювати в майстерні або на сільськогосподарській ділянці, заготовляти сіно або чергувати на кухні, будувати свинарник або копати яму для овочів і таке інше. Все це зумовлювало зміну структури трудових рухів та фізичного навантаження в процесі праці, позитивно впливало на фізичну підготовку і переконувало колоністів у тому, що той, хто має кращі фізичні якості, з меншими зусиллями та продуктивніше зможе виконувати різну роботу.

Однак не всяке виконання фізичних вправ і трудових рухів означає те, що діти свідомо засвоюють значення та взаємозв'язок цих видів дій. «Мій досвід, — підкреслював А.С. Макаренко, — між іншим, рішуче твердить, що відстань між елементами чистої свідомості і безпосередніми мускульними витратами енергії досить значна і що неодмінно потрібний певний ланцюг сполучних більш простих і більш матеріальних елементів» [1, с. 533]. Важливим фактором в єднанні «елементів», зв'язку між працею, свідомістю і мускульними зусиллями є не діяльність «нейтральна» і «ні для кого», а діяльність, продуктом якої повинні бути «друга людина» та «цінності», які в процесі діяльності можна створити, «...праця, так названа навчальна, і та повинна виходити із уявлення про цінності, які праця може створити». Це означає, що, організовуючи навчання трудовим і спортив-

ним рухам, учитель повинен застосовувати такі педагогічні прийоми, які б дозволили учням зрозуміти значення фізичної культури для підвищення продуктивності праці, всебічного розвитку. Бо всі учні згодом стануть трудівниками, і всі повинні уміти володіти своїм тілом настільки, щоб втома була мінімальною при найвищому ефекті трудової діяльності.

Ідеї А.С. Макаренка про взаємозв'язок продуктивної праці і навчання мають актуальне значення і в умовах реформування загальноосвітньої школи, коли змінюються обсяг рухової активності дітей, кількість різноманітних трудових рухів. У зв'язку з цим необхідно так організувати взаємозв'язок фізичного і трудового виховання в школі, щоб розвинути в учнів уміння раціонально засвоювати як трудові рухи, так і фізичні, підвищити готовність учнів до оволодіння новими рухами.

У чинній програмі фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи вказані професійно-прикладні фізичні вправи, які сприяють розвитку психофізіологічних функцій та якостей, необхідних у трудовій діяльності. Цей матеріал рекомендується використовувати на уроках фізкультури, а також на перервах між заняттями в учбових цехах, таборах праці та відпочинку. Творче використання педагогічних прийомів, вказівок А.С. Макаренка про виховання дітей у нових умовах дозволить ефектніше спрямовувати засоби фізичного виховання для трудової підготовки школярів, становлення взаємозв'язку з трудовим навчанням.

Як вважають В.П. Богословський, В.М. Мадзигон, М.Д. Ріпа та інші вчені, необхідно і надалі досліджувати питання взаємозв'язку фізичного і трудового виховання. Бо поряд із значними досягненнями в проблемі взаємозв'язку фізичного і трудового виховання школярів є певні недоліки. Так, за даними наших досліджень, які проводилися в школах Харківської та Черкаської областей, виявлено, що частина учнів 14—15 річного віку можуть напружено та невміло виконувати трудові рухи при належній якості виконання фізичних вправ. Також, як свідчить опитування, тільки 52 % підлітків вважають, що фізичні вправи допомагають їм оволодіти трудовими рухами, готують до обраної професії. Причина такого положення полягає в тому, що на заняттях фізичної культури школярі контролюють якість рухів при бажанні досягти високих спортивних результатів, а при виконанні трудових операцій прагнуть виконати рухи відповідно до вимог технологій; цілеспрямовано не використовуються педагогічні прийоми щодо реалізації основного принципу педагогічної системи А.С. Макаренка — поєднання навчання з продуктивною працею.

З метою забезпечення зв'язку фізичного і трудового виховання на заняттях фізкультури в експериментальних класах вчили учнів оцінювати залежність між характером та результатом рухів; ус-

відомлювати значення уміння раціонально виконувати спортивні рухи для формування трудових дій; установлювати подібність між фізичними вправами та трудовими рухами за просторовими, часовими та динамічними характеристиками. Формуючи у підлітків уміння раціонально виконувати фізичні вправи, розкривали смислову спрямованість такого уміння для досягнення високих практичних результатів у спортивній і трудовій діяльності, оцінювали сформованість цього уміння і за трудовими справами, які виконувались при ремонті та виготовленні спортивного інвентаря, прибиранні спортивної площадки та інших корисних справах.

Під час занять із трудового навчання забезпечували зв'язок з фізичним вихованням за допомогою таких прийомів: призначали із числа учнів, які вміють раціонально виконувати рухи при роботі на пришкольній навчально-дослідницькій ділянці, відповідальних за ритм і режим праці, проведення активного відпочинку; акцентували увагу школярів на тому, як розвиваються сила, витривалість, координованість у трудових діях; наочно, на прикладах із життя показували, як рухова активність впливає на спортивні успіхи; пояснювали значення тих або інших рухів для становлення професійної майстерності.

Результати дослідження та п'ятирічний досвід роботи в Єфремовській восьмирічній школі Харківської області показали ефективність цих педагогічних прийомів щодо забезпечення взаємозв'язку

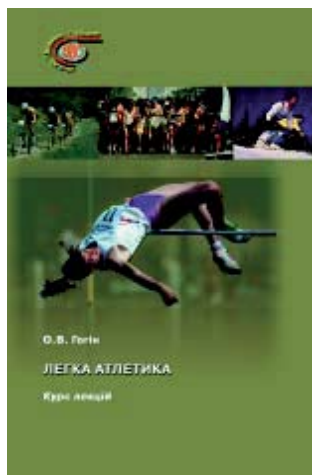
фізичного і трудового виховання. Так, висока якість виконання спортивних і трудових рухів учнями цієї школи сприяла тому, що школярі досягли кращих результатів в області по трудовому вихованню, а також перемагали на районних спартакіадах, іграх «Старти надій». Особливо високі показники були зафіксовані в тих спортивних видах, де результат більшою мірою залежить від ефективності дії рук, а саме: в метанні малого м'яча на відстань, підтягуванні на перекладині, згинанні й розгинанні рук в упорі лежачи, лижних гонках. Середній результат, показаний учнями в цих видах змагань, був значно вищий від навчальних вимог. 65% учнів обрали професію в матеріальній сфері виробництва.

Отже, слід зазначити, що творче використання ідей А.С. Макаренка щодо здійснення взаємозв'язку фізичного і трудового виховання в загальноосвітній школі суттєво впливає на реалізацію важливого завдання школи — покращання фізичної та трудової підготовки учнів.

Література

1. *Макаренко А.С.* Педагогічна поема. Твори в семи томах. — К.: Радянська школа, 1953. — Т.1. — С. 13—620.
2. *Макаренко А.С.* Деякі висновки з педагогічного досвіду. — Твори в семи томах. — К.: Радянська школа, 1953. — Т.5. — С. 209—300.

НОВІ ВИДАННЯ «ОБС» ТОВ

- Гогін О.В.**
Г58 Легка атлетика: Курс лекцій / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. — Харків: «ОБС», 2001. — 112 с.
ISBN 966-7858-09-X.

В основу лекційного курсу покладено системно-структурний підхід, який в найбільшій мірі дозволяє вирішити їх цільову направленість. Матеріали текстів лекцій тісно пов'язані із змістом інших навчальних дисциплін, які вивчаються на факультеті фізичного виховання.

Для студентів факультетів фізичного виховання педагогічних навчальних закладів.